

STICHTING KERKCONCERTEN BOXTEL CONCERTEN 2023

De historische Sint-Petrusbasiliek in Boxtel is rijk aan een prachtig instrumentarium. De Stichting Kerkconcerten Boxtel organiseert een jaarlijkse serie van orgel- en beiaardconcerten waarin gerenommeerde musici en jonge talenten met gevarieerde programma's deze instrumenten presenteren. In de zomer laten gastbeiaardiers de klokken klinken van de Petit & Fritsen-beiaard. Vanuit de majestueuze Sint-Petrustoren spelen zij muziek voor heel Boxtel.

www.stichtingkerkconcertenboxtel.nl

STICHTING KERKCONCERTEN BOXTEL

Concert voor twee orgels

**Theed van
den Aker
& Tommy
van Doorn**

*Zaterdag 9 september 2023
aanvang 14.00 uur*

*Sint-Petrusbasiliek
Boxtel*

Ons volgende concert is op 24 september

Programma

Smitsorgel (1842): Thed van den Aker

Verschueren-koororgel (1958): Tommy van Doorn

Antonio Soler (1729-1783)

1. Concierto V

(uit "Seis Conciertos de dos Organos Obligados Compuestos")*

- Cantabile
- Minué (met 7 variaties)

Max Reger (1873-1916)

2. Vater unser im Himmelreich (opus 67 no. 39)**

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

3. Vater unser im Himmelreich

(à 2 Clav. et Pedal e Canto Fermo in Canone, BWV 682BWV 682)***

Max Reger

4. Aus tiefer Not schrei ich zu dir (opus 135a no. 4)**

Johann Sebastian Bach

5. Aus tiefer Not schrei ich zu dir

(5. à 6 in Organo Pleno con Pedale doppio, BWV 686)***

Louis Vierne (1870-1937)

6. Adagio (uit "Troisième symphonie pour grand orgue", opus 28)***

Jehan Alain (1911-1940)

7. Deux danses à Agni Yavishta (JA77/78)***

Jean Langlais (1907-1991)

8. Trois Esquisses Gothiques*

- Esquisse Gothique no. 1 (Veni Créator)
- Esquisse Gothique no. 2 (Virgo Dei Genitrix)
- Esquisse Gothique no. 3 (Séquence pour la fête de la Dédicace)

* *Smitsorgel & koororgel*

** *Koororgel solo*

*** *Smitsorgel solo*

Toelichting

Het koororgel van de Sint-Petrusbasiliek werd in 1987 overgeplaatst uit het Ursulinenklooster. Samenspel tussen het historische Smitsorgel en het koororgel was tot vorig jaar onmogelijk; er was een onwerkbaar verschil in toonhoogte tussen beide instrumenten (iets minder dan een halve toon). Orgelmakerij Pels & Van Leeuwen paste vorig jaar de toonhoogte van het koororgel aan waardoor samenspel nu voor het eerst mogelijk is.

1. In Zuid-Europa bestaat al eeuwenlang de gewoonte dat kerken twee orgels hebben, vaak tegenover elkaar geplaatst aan weerszijden van de kerk. Er zijn dan ook aardig wat composities overgeleverd die deze situatie benutte. De Spaanse geestelijke en componist **Antonio Soler** schreef diverse werken voor twee orgels. In het vandaag gespeelde tweedelige “Concierto” klinken de orgels afwisselend maar soms ook samen.

2 & 4. Dit jaar gedenken we het 150-jarige geboortjaar van **Max Reger**. In dit programma klinken twee van zijn korte koraalbewerkingen die gespeeld worden op het koororgel. Ze zijn bedoeld als voorspel voor twee grotere koraalbewerkingen over dezelfde melodieën van Johann Sebastian Bach, die op het Smitsorgel zullen klinken.

3. Over de diepere betekenis van dit wellicht meest gecompliceerde orgelwerk van **Bach** is al heel wat gefilosofeerd. Ik citeer vrijelijk en met veel dank uit het boek Van Taal tot Klank, Dritter Theil der Clavier Übung, J.S.Bach, van Kees van Houten: “Mijns inziens kan de bijzondere compositietechniek van dit stuk slechts begrepen worden vanuit het vierde couplet: Dein Will gescheh, Herr Gott, zugleich / auf Erden wie im Himmelreich. Gib uns Geduld in Leidenszeit, / gehorsam sein in Lieb und Leid. Hier wordt heel concreet gesproken over het feit dat de mens de wil van God op aarde moet naleven en gehoorzaam moet zijn in “Lieb und Leid”. De Canongedachte is volkomen duidelijk: wat “im Himmelreich” wordt voorgedaan moet “auf Erden” worden nageleefd. De cantus firmus (koraalmelodie) verschijnt als strenge canon in het octaaf, een stem in de rechterhand, de andere in de linker. Het stuk begint als een trio met een grillige, onharmonische thematiek, gekenmerkt door onrustig omhoog en omlaag zoekende intervallen en een heftig bewogen ritmiek. Het is het beeld van de mens die zich ongeduldig en vol innerlijk verzet een weg zoekt in de “Leidenszeit” en probeert de wil van God na te leven. Het affect van het stuk is geladen, dramatisch en “leidenschaftlich” meer in extraverte dan in introverte zin. In weinig stukken is de essentie van het menselijk bestaan zó uitgetekend en werkt het slotakkoord zó bevrijdend als in dit unieke meesterwerk van Bach.”

5. De grote bewerking over “Aus tiefer Not” BWV 686 neemt een unieke plaats in in Bachs gehele koraaloeuvre voor orgel. Dit komt door de zes-stemmige motetvorm waarin het werk is opgezet, waarbij vier stemmen gespeeld worden op het manuaal en twee op het pedaal. Symbolisch is hier letterlijk en uitermate beeldend sprake van een noodkreet uit de diepte om hulp... het pedaalspel begeeft zich in de verborgen diepe en donkere sferen onder het manuaal. Echter, naarmate het stuk vordert blijkt de muziek steeds positiever van karakter te worden. Het doet vermoeden dat Bach zich niet alleen heeft laten inspireren door “schreien aus tiefer Not” maar ook door positieve gedachten en gevoelens van hoop en vertrouwen, terug te vinden in de laatste tekststrofen van het derde couplet, vertaald: “God's kostbaar woord is mijn troost en toevluchtsoord, dat verwacht ik ten eeuwigen dage.”

6. Het prachtige Adagio uit de derde Symphonie van **Louis Vierne**, opgedragen aan Marcel Dupré, werd gecomponeerd in 1911. Het is in zijn geheel gebouwd op een thema dat, geïntroduceerd op het pedaal in de eerste paar maten, zich ontwikkelt in nieuwe figuren, waarbij echter de centrale gedachte steeds herkenbaar blijft. De reprise van het hoofdthema voert tot een lyrisch hoogtepunt, vandaag gespeeld met de Roerfluit 4' solo op het Rugpositief (een octaaf lager vanwege de omvang van het manuaal), waarna dit melancholisch adagio met een rustig coda in si majeur wegsterft. In deze meditatie toont Vierne zijn esthetisch ideaal, beïnvloed door Franck, maar zeker ook door Wagner.

7. Jehan Alain was een Franse organist en componist. Hij werd geboren in 1911 maar sneuvelde in de eerste oorlogsdagen van 1940. In zijn korte leven heeft hij o.a. veel boeiende orgelmuziek geschreven. Naast impressionistische trekken zijn ook vaak invloeden uit het verre Oosten herkenbaar – voornamelijk in de ritmiek. Zo ook in de “Deux danses à Agni Yavishta.” De twee dansen werden gecomponeerd in 1932. Ze zijn “opgedragen” aan Agni, de hindoegod van het offervuur. Yavishta kan vertaald worden als de eeuwig jeugdige. In de eerste dans zijn vurig-vlammende bewegingen herkenbaar, naar het einde steeds hoger reikend en opgezweept culminerend in een lang aangehouden enkele toon. De grondbeweging van de tweede dans is veel rustiger van aard, maar wordt toch telkens weer onderbroken door grillige figuren, om uiteindelijk in alle rust uit te doven.

8. In de Franse kathedralen komt de combinatie van een ‘Grand Orgue’ en ‘Orgue de chœur’ veelvuldig voor. Voor plechtige gelegenheden zijn diverse grote composities gemaakt door de Franse kathedraalorganisten; vaak in een vorm waarbij de orgels met elkaar de dialoog aangaan. **Jean Langlais** componeerde de “Trois Esquisses Gothiques” met gebruikmaking van enkele liturgische melodieën. De sfeer van de gotische en neogotische kathedralen zal voor Langlais ongetwijfeld een inspiratiebron zijn geweest. In deel I komen de Pinksterhymne Veni Creator Spiritus en de Sequens van de Mis voor St. Denis langs in overdonderende klanken. Het ingetogen deel II mediteert over Virgo Dei Genitrix. Deel III gebruikt een thema dat gebaseerd werd op de Sequens voor het feest van de kerkwijding. In Frankrijk is deze melodie erg bekend als de processiehymne “Peuple de Dieu, Cité de l’Emmanuel”. Het middendeel laat het Salve Regina horen.

TvdA (3-5-6-7), TvD (1-2-4-8)

Smitsorgel

Verschuieren koororgel

CV's

- Thed van den Aker werd geboren in 1954 te Boxtel. In 1979 behaalde hij het artsexamen; later was hij werkzaam als huisarts in Best. Hij beoefent de muziek en het orgelspel louter als liefhebber. Tot 1985 volgde hij orgellessen bij achtereenvolgens Joop Felix, Louis Toebosch en Kees van Houten. In 1973 en 1974 werd hij winnaar van het Brabants Orgelconcours voor amateurs te Boxtel. In 1974 won hij tevens het PAN-Orgelconcours te Nijmegen en in 1975 het Domstad-Orgelconcours te Utrecht.

Tot 2012 was hij vaste organist van de voormalige Heilig Hartkerk te Boxtel. Sinds 2012 is hij als organist verbonden aan de Edith Steinparochie te Vught.

- Tommy van Doorn (1990) is hoofdorganist van de Sint-Petrusbasiliek in Boxtel. Hij bespeelt hier onder meer het monumentale Smitsorgel (1842). Tevens is hij beiaardier van Boxtel, Geldrop, Schijndel, Son, Valkenswaard en Waalre. Hij werkt als hoofdvakdocent beiaard aan de Nederlandse Beiaardschool te Amersfoort (onderdeel van het Utrechts Conservatorium) en als orgeldocent bij Kunstkwartier Helmond. Hij studeerde hoofdvak orgel aan het Fontys Conservatorium in Tilburg bij Henco de Berg en Ad van Sleuwen. Daar studeerde hij tevens bijvak piano bij Jelena Bazova en verdiepte hij zich bovendien in het bespelen van het Franse drukwindharmonium. Verdere masterclasses en interpretatielessen werden gevolgd bij o.a. Kees van Houten, Ben van Oosten, Joris Verdin, Wolfgang Baumgratz en Luca Scandali. In 2020 behaalde hij zijn masterdiploma beiaard aan de HKU Nederlandse Beiaardschool te Amersfoort. Ook behaalde hij in dat jaar zijn masterdiploma Applied Musicology (muziekwetenschappen) aan de Universiteit Utrecht. Hij werkte mee aan radio- en tv-uitzendingen; in 2021 was zijn beiaardspel een jaar lang wekelijks te horen op NPO Radio 3FM. Op orgel begeleidde hij onder meer uitvoeringen van de Requiems van Fauré en Duruflé. Zie ook www.tommyvandoorn.com

Thed van den Aker & Tommy van Doorn

Voor meer informatie over de geschiedenis en dispositie van de diverse instrumenten: www.stichtingkerkconcertenboxtel.nl
Bezoek ook onze Facebookpagina: Orgels en carillon Boxtel

Financiële ondersteuning gevraagd

Bestuur Stichting Kerkconcerten Boxtel: Hans van der Haagen (voorzitter) Jeroen Schuyt (vicevoorzitter), Harrie Termeer (secretaris), Bert Schoondermark (penningmeester), Marcel Jurriëns, Jan Hermens en Thom Baars. Tommy van Doorn is artistiek adviseur van de stichting.

Comité van aanbeveling:

R.S. van Meygaarden (burgemeester gemeente Boxtel)

E.N. van Gelder (Vetin Nederland bv.)

J.A.M. van Homelen (oud-burgemeester gemeente Boxtel)

Kees van Houten (oud-voorzitter SKB, organist, auteur)

mr. drs. J.G.N.M. van Rossem (pastoor-deken Heilig Hartparochie, Boxtel)
B. Vekemans (Blanca Beheer BV)

Om ieder jaar een serie concerten te kunnen organiseren, doet het bestuur een beroep op uw financiële steun. Dat kan op de volgende wijzen:

- Sponsorbijdrage per kalenderjaar vanaf 55 euro: u ontvangt twee passe-partouts. Met een passe-partout heeft u gratis toegang tot alle concerten voor de duur van één kalenderjaar. Op verzoek wordt uw (bedrijfs)naam vermeld op de jaarbrochure en de programma's.
- Donatie per kalenderjaar vanaf 35 euro: u ontvangt één passe-partout.
- Vriend van SKB door het overmaken van een bijdrage vanaf 10 euro.

U kunt uw bijdrage storten op:

IBAN NL55 RABO 0108 8058 08

t.n.v. penningmeester SKB,
Bachstraat 9, 5283 KK Boxtel

De beiaardbespelingen worden mede mogelijk gemaakt door de Gemeente Boxtel.

De orgelconcerten worden financieel ondersteund door: Dhr. T. van den Aker - Blanca Beheer B.V. - Lian Bolwerk Gemonde - Brabants Centrum - Dhr. J.H.M. van Boxtel - Mw. M. Castricum - Gemeente Boxtel - Dhr. C. Doevendans - Fam. van Doorn - Mw. A. van Ewijk - Dhr. E. van Gelder - Dhr. J. Hacken - Mw. M.F. Heetvelt - Heilig Hart Parochie Boxtel - Mw. L. Ietswaart - Dhr. en mw. F.J. Mahieu - Orgelmakerij Pels & van Leeuwen, Den Bosch - Rabobank 'Hart van de Meierij' - Dhr. J. Schuyt - VanBragt Holding - Dhr. Th. van Thiel - Mw. M.J. Verhoeven-Boonstra - Dhr. en mevr. F. van Loon - Fam. Schotmans - Dhr. M. Swagten - Familie Klomp - Mevr. R. Dörfel en alle donateurs en vrienden.

www.stichtingkerkconcertenboxtel.nl

